

29. april, 2008

Centralna medicinska knjižnica

Poročilo o delu za leto 2007

Centralna medicinska knjižnica (CMK), organizirana v okviru Medicinske fakultete, ima vlogo osrednje knjižnice za biomedicino, ki nudi svoje storitve številnim uporabnikom in knjižnicam po vsej Sloveniji in skrbi za zagotavljanje dokumentov iz tujine. Poslanstvo CMK je podpora biomedicinskemu izobraževanju, raziskovanju, kliničnem delu in zagotavljanju zdravstvenega varstva z izvajanjem informacijsko knjižnične dejavnosti. Sem sodi zagotavljanje dostopa do svetovne biomedicinske literature, pospeševanje učinkovite uporabe informacij in znanja ter izobraževanja uporabnikov.

CMK je v preteklem letu tako kot doslej skrbela za kakovostno ponudbo informacijskih virov in knjižničnih storitev. Vzdrževala je tekoči obseg tiskane zbirke periodike in učbenikov, posebno skrb pa je posvetila razvoju in prijazni uporabi digitalne knjižnice. Za učinkovito uporabo virov je organizirala izobraževanje in ustrezno ponudbo informacijskega gradiva. Skrbela je za kakovostno arhiviranje gradiva.

Financiranje

Delovanje CMK se je v letu 2007 financiralo iz sredstev Medicinske fakultete (plače zaposlenih, stroški vzdrževanja in učbeniki za pedagoški proces), Agencije za raziskovalno dejavnost RS (tuja periodika in baze podatkov), strokovne dejavnosti CMK (stroški vzdrževanja, opreme in izobraževanja), članarin (tuja periodika, baze podatkov in učbeniki) in sponzorjev (tuja periodika). Poleg zgoraj omenjenih je CMK prejela namenska sredstva MF za vzdrževanje računalniške infrastrukture.

Za nabavo tuje periodike in baz podatkov je Agencija za raziskovalno dejavnost RS (ARRS) namenila 272.564,6 € (nakazana v letu 2006), oz. 77,1% sredstev, porabljenih v ta namen. Nabavo periodike smo sofinancirali s sredstvi sponzorjev (1,7%) in članarin (20,4%). Nabavo posameznih revij so sofinancirali tudi uporabniki (0,8%). Višina članarine za študente je ostala nespremenjena. Članarina za zaposlene pa se je zaradi poenotenja članarin na UL s 1.10.2007 zmanjšala za 60%, kar bo pomembno zmanjšalo sredstva za sofinanciranje tuje periodike v letu 2008.

V preteklem letu je CMK kandidirala na javnem razpisu za sredstva Agencije za raziskovalno dejavnost RS za nakup tuje periodike in baz podatkov. Na podlagi zahtevnih razpisnih pogojev je zasedla visoko mesto, pridobila je le 0,01% več sredstev kot leto poprej, čeprav se tuja periodika v povprečju draži letno za 8%.

V letu 2007 so se prihodki iz strokovne dejavnosti CMK zmanjšali za 1,7%. Zaradi ponudbe e-virov CMK in sprememb v vedenju uporabnikov se fizična uporaba knjižnice postopoma zmanjšuje in s tem prihodki iz storitev. Odhodki za potrebe tekočega poslovanja in izobraževanja so se skupaj zmanjšali za 6,6%, zaradi manjšega obsega nabave računalniške opreme in znižanja depozitov za naročilo gradiva v tujini. Prihodki iz članarin so se zmanjšali za 9,5%. Prihodki sponzorjev so se povečali za 18%, ker je Klinični center nakazal tri obroke (enega za leto 2006 in dva za leto 2007). Obseg namenskih sredstev za pedagoško literaturo pa je ostal enak.

Knjižnično-informacijska dejavnost

Ponudba knjižnično-informacijskih storitev je sledila sodobnim smernicam, ki vodijo razvoj medicinskih in visokošolskih knjižnic. Posebej smo bili pozorni na novosti v informacijski ponudbi, razvoj informacijskih tehnologij in potrebe uporabnikov, ki se vse bolj usmerjajo v elektronske storitve.

Za izvajanje razvojnih nalog v letu 2007 smo izdelali letni načrt kratkoročnih ciljev, izvedbenih nalog in akcijskih načrtov. Mesečno smo spremljali kazalce za vrednotenje posameznih knjižnično-informacijskih dejavnosti in tako smotno načrtovali aktivnosti in ponudbo za uporabnike. Izboljšali smo oddaljen dostop do informacijskih virov za uporabnike z MF z namestitvijo lastnega proxy strežnika.

Nadaljevali smo s procesno organizacijo dela v delovnih skupinah, ki je bila ciljno naravnana, in tako zagotovili večjo kakovost delovnih procesov, boljši izkoristek kadrovskih potencialov in večje zadovoljstvo zaposlenih. Za hitrejšo reševanje tekočih strokovnih problemov smo ustanovili Strokovni kolegij.

Članstvo knjižnice in obiski

Člani CMK so študenti MF in drugih fakultet, zaposleni na MF ter zaposleni v izobraževalnih, raziskovalnih in zdravstvenih organizacijah. V letu 2007 smo zabeležili 3851 aktivnih članov, kar je 13% manj kot leto prej in 651 novo vpisanih članov ali 4% manj. Med aktivnimi člani je bilo 69% (enako kot leto prej) dodiplomskih in podiplomskih študentov, 9% (prej 6,5%) zaposlenih na MF in 15,3% (prej 17,6%) zaposlenih v drugih organizacijah. Našteli smo 34.096, kar je 6% manj kot leto prej.

Medknjižnična izposoja in dobava dokumentov

To storitev zagotavljamo uporabnikom po vsej Sloveniji. Največ zahtevkov je za gradivo iz CMK, manj pa iz drugih slovenskih knjižnic. Pri naročanju gradiva iz tujine sta naša najpomembnejša partnerja servis Subito, konzorcij nemških knjižnic in U.S. National Library of Medicine (NLM), zaradi visokih cen je vse manj naročil za British Lending Library. Vsa komunikacija s servisom Subito in NLM poteka v elektronski obliki, kar omogoča, da naročilo prispe v 1-3 dneh. Uporabniki pa lahko izbirajo med dostavo člankov po elektronski pošti ali po klasični poti.

Število naročil iz gradiva CMK in drugih slovenskih knjižnic je znašalo 5.808, kar je 4,5% več kot leto prej. Prejeli smo 3.015 naročil za dobavo gradiva iz tujine, to je 7,4% manj kot leto prej.

Skeniranje gradiva CMK se je že uveljavilo med našimi uporabniki in tako smo že 80% zahtevkov posredovali po e-pošti, kar je skrajšalo dobavne roke na 1-2 dni. Skrajšali smo tudi dobavne roke za gradivo iz tujine na 2-3 dni. Posebno pozornost smo posvetili hitremu odzivu na vprašanja in reklamacije uporabnikov.

Vsem sodelujočim knjižnicam in organizacijam smo posredovali tekoče informacije o naši ponudbi in izvedli kratko anketo.

Referenčna dejavnost

CMK je v okviru nacionalnega referenčnega servisa Vprašaj knjižničarja sprejemala vprašanja uporabnikov vsak drugi petek. Zaradi majhnega števila zahtevkov s področja biomedicine je prišlo v septembru 2007 do spremenjenega sodelovanja CMK, ko je od tedaj vsak dan odgovarjala le na vprašanja iz svojega strokovnega področja. Tako je v lanskem letu odgovorila na 29 biomedicinskih vprašanj.

Informacijske potrebe uporabnikov in njihova vprašanja so številna in raznolika, saj odsevajo hiter razvoj stroke in informacijske ponudbe. V letu 2007 smo nadaljevali z mesečnim spremljanjem referenčne dejavnosti in odgovorili na 21.709 vprašanj, ali 8% manj kot leto prej, in pri tem porabili 1.066 ur, ali 17% manj. Razloge za spremembe pripisujemo večji informacijski in računalniški pismenosti, uveljavljeni uporabi ponujenih e-virov, prehajanju na zahtevnejša, časovno zamudnejša vprašanja. Pomemben pa je tudi vpliv kadrovskih sprememb v knjižnici. Večina vprašanj, t.j. 39,2%, se je nanašala na elektronske vire (npr. katalog COBISS, spletne strani CMK, Medline in e-revije), z 28,9% so sledile splošne informacije (npr. naslov, ceniki, delovni čas in knjižnični red) in z 17,1% specialne informacije (npr. faktor vpliva, citiranje, napotitve v CMK in druge ustanove). Na klasične tiskane vire se je nanašalo le 4,3% vprašanj. Podelili smo 357 gesel za uporabo e-virov. Večino vprašanj so uporabniki zastavili osebno ali po telefonu, le 8,8% po elektronskih pošti. Število intervencij v računalnici se je zvišalo za 12%.

Izobraževanje uporabnikov

CMK je v okviru predmeta biomedicinska informatika sodelovala na vajah dodiplomskega študija MF, kjer je izvedla 4 urno informacijsko opismenjevanje za študente 1. letnika. Program smo prenovili z upoštevanjem mednarodnih standardov informacijske pismenosti. Študenti so se seznanili s storitvami knjižnice, zbirko tiskanih in elektronskih učbenikov in katalogom COBISS. Za učinkovito uporabo knjižnice in njenih virov je vsak študent prejel tudi ličen komplet informativnih zgibank.

Program izobraževanja, ki je za člane brezplačen, redno prilagajamo ponudbi informacijskih virov. Novost je bil tečaj za uporabo programa Endnote. V preteklem letu je potekalo 27 tečajev (8% več kot 2006) v 7 sklopih: PubMed (6 tečajev), Delo s katalogom CMK/COBISS (4 tečaji), Web of Science (5 tečajev), Ovid Web Gateway (6 tečajev), e-revije (2 tečaja), e-knjige (2 tečaja) in Endnote (1 tečaj). Tečajev so se udeležili 103 slušatelji (8% več). Vsem udeležencem smo izdali potrdilo o opravljenem tečaju. Kakovost tečajev smo proti vrednotili z anketo. Skupna povprečna ocena je bila odlično oz. 4,7.

Študentom in drugim uporabnikom smo nudili tudi sprotne izobraževanje, ki ga potrebujejo za učinkovito reševanje informacijskih problemov. Zahtevnejšim uporabnikom pa je bilo na voljo individualno usposabljanje.

Čitalnica in javni računalniki

Čitalnica je namenjena pregledovanju revij in gradiva, ki se ne izposoja in študiju študentov MF. Zabeležili smo uporabo 1442 revij (10% več kot 2006) in 1775 knjig (enako kot leto prej). Čitalnica je dobro obiskana, potrebna bi bila še tiha čitalnica za študij in kabineti za skupinsko delo.

Na 13 javnih računalnikih imajo uporabniki dostop do interneta in elektronskih virov, ki so licenčno dostopni za MF ali UL, do programskega paketa MS Office ter možnost tiskanja v laserski tiskalnik. En računalnik pa je namenjen uporabi multimedijskega gradiva. Pri izbiri baz, ustreznih iskalnih izrazov in preiskovanju nudi pomoč referenčni knjižničar. Zmogljivi računalniki omogočajo kakovostno delo in so zelo dobro obiskani.

Razvoj in vzdrževanje knjižnično-informacijskih sistemov

Pomembna pridobitev v preteklem letu je bila nabava mrežnega diska za arhiviranje podatkov v CMK. Za potrebe zaposlenih smo nabavili tri LCD monitorje, en osebni računalnik, tiskalnik in termični tiskalnik. MF je za potrebe študentov nabavila tri osebne računalnike, ki so nadomestili stare.

Za potrebe oddaljenega dostopa do e-virov CMK smo nabavili proxy strežnik in ustrezno programsko opremo EzProxy.

Solidna računalniška opremljenost in sodobna računalniška mreža omogočata CMK kakovosten pristop pri ponudbi storitev na vseh oddelkih, računalniško podporo različnim dejavnostim, hkrati pa je potrebnega več časa za razvoj aplikacij in vzdrževanje. V preteklem letu je vzdrževanje računalniških sistemov potekalo z nadaljevanjem pogodbenega sodelovanja z računalniškim strokovnjakom in s pomočjo študenta. Strokovno opravljeno vzdrževanje je zagotovilo stabilnost sistemov in nemoteno delo, zadovoljni pa smo tudi s hitrim odzivom pri težavah.

Gradnja knjižničnih zbirk

Pri nabavi knjižničnega gradiva upoštevamo strokovna načela, ki vključujejo mednarodne smernice, pokritost področij, frekvenco izposoje, število študentov, priporočila učiteljev in želje uporabnikov. CMK je doslej nabavljala tujo periodiko in večino tujih monografij direktno iz tujine in tako prihranila pri plačilu marže. Zaradi zakonskih zahtev pa smo za nabavo tuje periodike in baz podatkov za leto 2008 izvedli postopek javnega naročila in prenesli omenjeni nakup na izbranega posrednika DZS, d.d., Ljubljana.

Tuja periodika in zbirke podatkov

CMK je v letu 2007 obnovila naročilo na tekoče revije in baze. V računalniškem katalogu COBISS je registriranih 529 naslovov tekočih revij (enako kot leto prej), od tega 477 tujih (-8 %) in 52 domačih (+8,5%). Tu so zajete vse revije CMK (tiskane in elektronske) z naslova nakupov, članarin, darov in zamenjav. Opravili smo nakup 448 (+2,9%) biomedicinskih revij 2007, od tega 416 tujih (+3,4 %) in 5 zbirk (+25%), za kar smo porabili 420.300,70€ (2,2% več). V letu 2007 smo tako izboljšali ponudbo s 14 novimi naslovi revij in zbirko AMED.

Nekatere pomembne medicinske revije je CMK nadgradila z elektronskimi verzijami. Obnovila je tudi pogodbo za dostop do baz servisa Ovid: Medline, Cinahl, EBM Reviews in 50 zelo relevantnih medicinskih revij Lippincott Williams & Wilkins High Impact Collection.

CMK je v letu 2007 sodelovala v konzorcijih UL za nabavo elektronskega dostopa do tuje znanstvene periodike v letu 2007 in uporabnikom z MF zagotovila dostop do 1.328 biomedicinskih licenčno dostopnih elektronskih revij v polnem tekstu.

V letu 2007 je CMK sodelovala pri obnovitvi naslednjih konzorcijev za dostop do elektronskih revij za Univerzo v Ljubljani (UL): Springer, SciDirect, American Chemical Society (ACS), Wiley ter za zbirke podatkov Ovid PsychInfo in PsychBooks. Tako je uporabnikom z MF na voljo okoli 3.300 licenčno dostopnih revij v polnem tekstu.

Na spletišču CMK sta dostopna A – Z seznama licenčno dostopnih biomedicinskih elektronskih revij in prosto dostopnih biomedicinskih revij, ki smo ju redno dopolnjevali. Ob koncu leta 2007 je bilo v seznam prosto dostopnih biomedicinskih revij vključenih 402 naslovov.

Med uporabniki z MF smo izvedli anketo »Vaše zadovoljstvo s ponudbo revij CMK«. Dve tretjini anketiranih je dalo prednost e-revijam pred tiskanimi in ocenilo, da večino potreb po revijah uresničujejo v CMK.

Monografije

Tudi v preteklem letu smo posebno skrb posvetili nabavi gradiva za pedagoški proces na MF in za stalno medicinsko izobraževanje. Pri tem smo upoštevali priporočila učiteljev posameznih predmetov, želje študentov, pokritost posameznih predmetov in frekvenco izposoje. Zbirko predkliničnih in kliničnih učbenikov smo posodobili skladno z zahtevami študijskega programa. Skupaj (nakup, dar, menjava) smo pridobili 1.263 enot monografij (7% več), od tega 430 enot učbenikov (6% manj) ter za inštitute in katedre naročili 197 enot monografij (70% več). Kupili smo 234 enot učbenikov (0,5% manj), 196 enot priročnikov (62% več) in 7 e-virov (12,5% manj). Za večino kliničnih in številne predklinične predmete smo zagotavljali 24 urno informacijsko podporo z zbirkami e-knjig, ki so dostopne z gesli iz vseh lokacij: Access Medicine (52 e-knjig), Adam Anatomy, Interactive Physiology, Harrison's Online, M.D. Consult (51 e-knjig), ACS Surgery, DXPlain in Net library.

Tudi v letu 2007 smo nadaljevali z dopolnjevanjem razstave učnega gradiva visokošolskih učiteljev in sodelavcev MF, ki se nahaja v prostorih dekanata MF.

Za nabavo učbenikov, priročnikov in e-virov za pedagoški proces smo porabili 31.582 €, kar je 7% manj kot leto prej. Sredstva je zagotovila MF.

Obdelava gradiva

CMK vse pridobljeno tiskano in elektronsko gradivo s postopkom bibliografske in vsebinske obdelave vključi v računalniški katalog sistema COBISS. V katalog smo zavedli 5.271 zvezkov tiskanih revij, 678 naslovov (1263 enot) monografskih publikacij, 120 e-revij in 15 e-knjig. Izboljšali smo proces obdelave in tako zagotovili večjo preglednost in hitrejši dostop do gradiva.

Inventarizirali smo 1.263 enot (+7% glede na leto 2006) od vsega pridobljenega gradiva: dar 573 enot (-11%), nakup 641 (+19%), zamena 47 enot, stari fond 2 enoti.

Sistematično smo začeli pridobivati gradivo, katerega izdajatelj ali soizdajatelj je MF, in sicer na podlagi podatkov v katalogu NUK, kjer je zaveden obvezni izvod. Komisijo za založništvo UL obveščamo o novih publikacijah na MF. Za IBMI pripravljamo gradivo, ki je potrebno za vodenje bibliografij raziskovalcev v biomedicini.

Uporaba informacijskega gradiva

CMK razpolaga z bogato zbirko tiskanih virov in vse večjo zbirko e-virov. Z ekonomskega vidika je pomembno, da je izkoriščenost virov čim boljša, z uporabniškega pa da je dostop čim bolj prijazen. Za zagotovitev bolj kakovostnega in preglednega dostopa smo v letu 2007 namestili lasten proxy strežnik, ki bo omogočil vsem uporabnikom z MF, zaposlenim in študentom, oddaljen dostop do vseh licenčnih e-virov CMK, registriranih na računalniško mrežo MF, z enim geslom.

Univerza v Ljubljani je za potrebe svojega knjižničnega sistema nabavila združevalni iskalnik MetaLib, ki je sedaj vgrajen v knjižnični portal univerze DIKUL. Omogoča hkratno preiskovanje največ 20 različnih e-virov po posameznih znanstvenih področjih. Lažje in hitreje iskanje obeta boljšo uporabo e-virov.

Avtomatizirana izposoja v sistemu COBISS omogoča hitro kroženje in vračanje gradiva, plačilo opominov, zamudnin in odškodnin za izgubljeno gradivo ter izpolnjevanje vrzeli s ponovno nabavo gradiva. Redno smo izstavljali opomine tudi za vse starejše izposojeno gradivo, ki je zavedeno v klasičnem katalogu. Temelj tekočega delovanja in dobrih odnosov z uporabniki je knjižnični red, ki ga sproti prilagajamo novim razmeram. Izposoja tiskanega gradiva postopoma upada, nadomešča pa jo večja uporaba e-gradiva.

Vseh aktivnosti v zvezi z izposojajo tiskanih serijskih publikacij je bilo 44.778, kar je za 6,2% manj kot leto prej. Skupaj je bilo realiziranih 29.065 zahtevkov (5,4% manj) za revije oz. članke, od tega 7.615 (2% manj) iz e-revij.

Izposoja monografij, ki vključuje tudi učbenike, se je z 67.798 transakcijami zmanjšala za 4%. Uveljavilo se je podaljševanja izposoje preko sistema COBISS na Internetu, še posebej med študenti, ki vključuje že 67% vsega podaljševanja.

Opazili smo, da se je uporaba virov v digitalni knjižnici CMK že zelo uveljavila, še posebej pri uporabnikih z Medicinske fakultete. Statistika uporabe e-revij je na voljo le pri nekaterih servisih in zato ni popolna. Zabeležili smo 87.089 zahtevkov (8,4% več) za pregledovanje e-revij in 36.519 zahtevkov (18,6% več) za preiskovanje zbirk podatkov. Vse bolj priljubljene so tudi zbirke e-knjig, ki so študentom in pedagoškemu osebju MF stalno na voljo. Statistiko uporabe nudijo le posamezni servisi, ki so zabeležili 25.060 zahtevkov (18,5% več).

Reprodukcija gradiva

Sodobna knjižnica potrebuje kakovostno opremo za reprodukcijo svojega gradiva. Uporabniki žele vse več informacij neposredno na svojo delovno mizo. V preteklem letu se je uveljavilo skeniranje in posredovanje gradiva CMK po e-pošti. Prejeli smo naročila za izdelavo 54.427 skeniranih strani, kar je 189,2% več kot leto prej, ko smo storitev uvedli.

Za potrebe CMK in uporabnikov smo izdelali 98.993 fotokopij, kar je za 14,5% manj kot preteklo leto. Natisnili smo 126.016 strani, kar je za 49,9% več kot leto poprej.

Promocijske dejavnosti

CMK si je prizadevala, da bi bila ponudba virov in storitev naravnana na potrebe različnih skupin uporabnikov. Za izboljšanje ponudbe smo izvedli različne aktivnosti, katerim se je še posebej posvetila interna Delovna skupina za promocijo.

Dodali smo nekaj novih kažipotov za boljšo orientacijo v knjižnici. Izvedli smo nagradno akcijo z naslovom »Spoznajte svojo knjižnico«. Dobavili smo promocijske bombažne vrečke. Za vse zaposlene smo pripravili enoten elektronski podpis. Pripravili smo obrazec za sprotno registracijo želja in potreb uporabnikov.

Dobro sporazumevanje je temelj kakovostnih knjižničnih storitev. Smernice za primerno sporazumevanje z uporabniki v osebnih stikih po telefonu in e-pošti smo zapisali v obliki protokola.

Med uporabniki smo izvedli več anket, s katerimi smo pridobili mnenja o zbirki revij in učbenikov, o medknjižnični izposoji in se seznanili z interesom za uvedbo nekaterih novih storitev in nabavo informacijskih virov.

Informacijsko gradivo

CMK skrbi za redno seznanjanje uporabnikov s tiskanimi in še posebej e-viri in ponudbo informacijskih storitev, kar poteka na različne načine.

V preteklem letu smo posodobili vsebino vseh zgibank, ki so namenjene uporabi knjižničnih storitev in elektronskih informacijskih virov. Pripravili smo novo zgibanko Cenik storitev.

Vse novosti redno objavljamo na spletnih straneh knjižnice in na treh oglasnih deskah v CMK in na oglasni deski na novi MF. Preko elektronskih oglasnih desk uporabnike redno obveščamo o mesečnih knjižnih novostih, novih možnostih pri reševanju informacijskih potreb, omogočamo jim tudi testiranje kakovostnih

baz podatkov s področja biomedicine. Študentom so namenjena obvestila o novih učbenikih. V čitalnici revijskega oddelka smo uvedli tudi ogledne knjižne novosti.

Spletne rešitve CMK

Spletno predstavitev CMK in njenih virov smo uporabniku približali na več področjih: spletnih straneh CMK, projektu portala CMK in pri predstavitvi virov za oddaljeni dostop do gradiva CMK.

Spletne strani CMK

Spletne strani smo v celoti pregledali, posodobili z novimi informacijami in dopolnili ponudbo elektronskih virov. Namestili smo iskalnik Google, ki omogoča preiskovanje vsebine naših spletnih strani. S tem smo dosegli večjo uporabniško prijaznost strani in približali uporabniku težje dosegljive vsebine. Dodali smo nov obrazec "*Priporočila za nakup*", s katerim nam uporabniki lahko sporočijo svoje želje po novem gradivu. Obenem smo pregledali in posodobili tudi ostale obrazce.

Razširili smo izbor prosto dostopnih e–revij in drugih virov na internetu po posameznih področjih biomedicine. Uporabnike smo redno seznanjali z novostmi in izobraževalnim programom CMK. Prenovili smo elektronski katalog učnega gradiva predpisanega za študij medicine in dentalne medicine na MF, ki je urejen po predmetniku. Četrletno smo objavljali knjižne novosti za posamezna področja biomedicine.

Za leto 2007 smo uspešno izdelali statistiko dostopov do spletnega strežnika oz. do spletnih strani CMK. Zabeležili smo 1.519.897 zahtevkov, kar je 42% več kot leta 2004 (nazadnje izdelana statistika), 92.514 obiskov in 370.071 zahtevanih strani.

Informacijski servisi

Testirali smo več storitev naših ponudnikov in ocenili njihovo primernost za potrebe CMK, predvsem izpostavljeno meta-iskalnikov WebFeat in OVID Search Solver.

Pridružili smo se iniciativi univerze za skupni meta-iskalnik in katalog virov Univerze v Ljubljani, ki je zaživel kot portal DIKUL in si prizadevali za čim boljše vključitev in predstavitev medicinskih virov znotraj te rešitve.

URL povezovalniki v bibliografaskih bazah Ovid in PubMed omogočajo dostop do polnega teksta licenčno zakupljenih in prosto dostopnih revij. Tekoče smo dopolnjevali sezname teh revij.

Oddaljeni dostop

Na spletnih straneh smo pripravili delujoč prototip oddaljenega dostopa preko proxy strežnika CMK. Pri pripravi smo si prizadevali za čim jasnejšo predstavitev storitve uporabniku in ločeno razvrstitev licenčnih in prosto dostopnih virov.. Na strežniku smo konfigurirali in testirali programsko opremo EzProxy za oddaljen dostop do posameznih e-virov

Portal CMK

V CMK smo oblikovali vizijo knjižničnega portala, ki bi se vključil v portal MF. Sedanje spletne strani želimo celostno prenoviti z nadgradnjo v sodobni knjižnični portal. Ker so sedanje spletne strani uporabnikom zelo domače, bomo izhajali iz trenutne zasnove strani. Portal bo deloval kot vodič po knjižničnih storitvah in elektronskih in klasičnih virih in omogočil prijazno in učinkovito uporabo digitalne knjižnice. Poleg tega bo našim uporabnikom nudil tudi medsebojno sodelovanje, komunikacijo, raziskovanje in načrtovanje dejavnosti na podlagi skupnih interesov.

Zbrali in pregledali smo relevantno gradivo s področja gradnje in vzdrževanja sodobnih knjižničnih spletnih strani. Posebno pozornost smo posvetili rešitvam medicinskih in visokošolskih knjižnic. Zasnovali smo strategijo gradnje portala CMK ter že opravili prve korake, kot so: priprava vizije in poslanstva portala, priprava tehnične dokumentacije, potrebe, želje in prioritete portala, razdelitev nalog pri vzdrževanju portala, določitev odgovornosti za posamezna področja in določili smo tudi akcijski načrt izvedbe projekta.

Natančno smo pregledali statistike uporabe obstoječih spletnih strani CMK ter si z njihovo pomočjo ustvarili boljše sliko o uporabnikih CMK, njihovih dejanskih potrebah in preferencah. Izvedli smo analizo uporabnosti spletnih strani z metodo protokolarnе analize. Pridobljeni podatki nam bodo služili za nadaljnje delo na organizaciji vsebin in strukturi navigacije na nastajajočem portalu CMK.

Sodelovanje

CMK je v preteklem letu sodelovala z različnimi organizacijami pri zagotavljanju kakovostnih zbirk in storitev, razvoju knjižnično-informacijskih sistemov in krepitvi sodelovanja na različnih ravneh.

Medicinska fakulteta

Potekalo je redno sodelovanje z inštituti in katedrami pri izbiri gradiva za pedagoški proces. Za mnenja in predloge smo zaprosili tudi študente MF. Za zagotavljanje večje kakovosti in aktualnosti zbirke revij smo med zaposlenimi na MF izvedli anketo.

Člani Knjižničnega odbora MF so se seznanili s poročilom CMK za leto 2006, načrtom dela za leto 2008, problematiko znižanja članarin v CMK za zaposlene in izhodišči za uveljavljanje informacijske pismenosti na Medicinski fakulteti.

Univerza v Ljubljani

CMK sodeluje na UL v dveh senatnih komisijah. V Komisiji za razvoj knjižničnega sistema UL biomedicinski krog zastopa Anamarija Rožič, ki je tudi podpredsednica te komisije. V preteklem letu je bila sklicateljica delovne skupine (DS) za cenik knjižničnih storitev, sodelovala je tudi v DS za uvajanje informacijske pismenosti na UL. Stanka Jelenc je bila sklicateljica DS za medknjižnično izposojno, Sonja Pogačnik pa članica DS za nabavo e-virov. Darko Majcenovič je aktivno sodeloval v DS za vzdrževanje digitalne knjižnice UL, ki je sodelovala pri vzpostavitvi portala DIKUL.

Anamarija Rožič je sodelovala tudi v Komisije za razvoj informacijskega sistema UL, in sicer kot predstavnica Komisije za razvoj knjižničnega sistema.

Sodelovanje je potekalo tudi z NUK in CTK pri izboru e-revij in sklepanju novih pogodb za konzorcijski dostop do e-revij in baz.

Zveza bibliotekarskih društev Slovenije

Anamarija Rožič je bila predsednica Komisije za Čopove diplome in priznanja. Komisija je v preteklem letu objavila razpis za podelitev nagrad, izbrala nagrajence, ki so prejeli nagrade na Posvetovanju ZBDS oktobra 2007.

Krog biomedicinskih knjižnic

CMK kot osrednja knjižnica v biomedicinskem krogu koordinira nekatere knjižnično-informacijske dejavnosti knjižnic tega področja. Sem sodi nabava tuje periodike, baz podatkov, obdelava knjižničnega gradiva, medknjižnična izposoja in dobava dokumentov, izobraževanje ter spodbujanje različnih načinov sodelovanja. V letu 2007 so se predstavniki kroga sestali enkrat, kjer so poročali o svojem delu in sprejeli smernice za nadaljnje sodelovanje.

Prostori in oprema

Sodobne knjižnice omogočajo prost dostop do knjižničnih zbirk, ki zagotavlja uporabnikom samostojno uporabo gradiva. Poleg tega se lahko knjižničarji v večji meri posvetijo reševanju informacijskih potreb uporabnikov, pomoči pri uporabi informacijskih virov in izobraževanju uporabnikov. Prostorska stiska v knjižnem in revijskem oddelku je zelo pereča. Z rednim odpisom vzdržujemo nujen prostor za novo gradivo.

Oddelek za katalogizacijo smo zaradi boljših pogojev dela preselili na novo lokacijo, kjer smo prenovili pisarno. V knjižnem oddelku smo lesena vrata zamenjali s steklenimi, kar omogoča boljše sodelovanje z uporabniki pri izposoji gradiva.

Nujna bi bila zamenjava oken v mansardi, ki zaradi dotrajanosti ne omogočajo ustrezne zaščite gradiva. Prav tako je nujna zamenjava oken v kopirnici in tajništvu CMK. Leseni oporniki, ki so postavljeni zaradi razpok v pritličnem skladišču, močno ovirajo vsakodnevno delo in potrebna bi bila trajnejša rešitev. Potrebna je tudi sanacija razpok na stropu knjižnega oddelka.

Arhiviranje gradiva

Zaradi prostorske stiske in potreb po prostoru za novo gradivo, se je v letu 2007 nadaljeval odpis zastarelih učbenikov in starejših letnikov revij, ki so prenehale izhajati. Odpisali smo 138 enot revij in 1.848 enot knjig.

Skrbeli smo za kakovostno arhiviranje gradiva. Tekoče je potekala vezava starejših letnikov nekaterih najbolj iskanih revij ter vlaganje posameznih letnikov revij v herbarij mape in kartonaste koške. Zagotovili smo vezavo aktivnih učbenikov, ki so bili v slabem stanju. Nove učbenike smo zaščitili s prozorno folijo, ki podaljša njihovo življenjsko dobo.

Kakovostno arhiviranje gradiva zahteva standardizirane pogoje. V skladiščih smo izvajali redno merjenje temperature in vlage. Izdelali smo Protokol za varovanje in zaščito knjižničnega gradiva in dopolnili Pravilnik za vzdrževanje reda v skladiščih.

Kadri

V preteklem letu smo zaposlili novega sodelavca na delovnem mestu urednika digitalne knjižnice namesto informacijske specialistke, ki je odšla preteklo leto. Digitalna knjižnica je področje dela, ki se v CMK zaradi zahtev uporabnikov in razvoja tehnologij najhitreje razvija. Zaradi odhoda zaposlenega v fotokopirnici smo zaposlili novega knjižničarja.

Izobraževanje

Za kakovostno opravljanje knjižnično-informacijskih storitev je nujno stalno izobraževanje knjižničnih delavcev, ki zajema spremljanje razvoja bibliotekarstva, informacijskih tehnologij, novosti v biomedicini ter veščin sporazumevanja in upravljanja. Izobraževanje in usposabljanje zaposlenih v CMK je potekalo s tekočim spremljanjem strokovne literature, na internih seminarjih z različnimi aktualnimi temami in delavnicah ter tečajih v Narodni in univerzitetni knjižnici, Inštitutu informacijskih znanosti v Mariboru, Centralni tehniški knjižnici in pri drugih ponudnikih. Udeležili so se tudi štirih domačih kongresov oz. posvetovanj in evropskega kongresa medicinskih knjižnic. Zaposleni so se tako udeležili 534 ur organiziranega zunanjega izobraževanja, v CMK je potekalo 27 internih seminarjev oz. delavnic.

Zaključek

CMK je osrednja knjižnica za področje biomedicine, ki nudi svoje storitve uporabnikom iz vse Slovenije. Zahteve uporabnikov in razvoj informacijske ponudbe so terjajo širjenje obsega in večanje kakovosti storitev v skladu s sodobnimi smernicami. CMK je svoje naloge v letu 2007 opravljala kakovostno, v skladu s kadrovske in finančnimi možnostmi. Poudarek je bil na razvoju digitalne knjižnice, ponudbi sodobnih storitev, izobraževanju uporabnikov in učinkoviti organizaciji delovnih procesov.

Obseg nabave tiskanih in e-virov je ostal v enakem okviru kot leto prej. Uporaba klasičnih virov se je nekoliko zmanjšala, povečalo se je pregledovanje e-virov, še posebej zbirk podatkov in e-knjig. Veliko pozornost smo posvetili razvoju ponudbe na spletišču CMK.

Financiranje tuje periodike in baz podatkov s strani ARRS ne sledi rasti cen, zaradi znižanja članarin pa bomo zbrali manj lastnih sredstev. Zato v letu 2008 pričakujemo večje težave pri obnovi tekočih naročil, kjer bo potrebna pomoč MF.

CMK nujno potrebuje dodatne prostorske zmogljivosti za prosti dostop do gradiva in kakovostno arhiviranje, poleg tega po so potrebni primerni prostori za sodobno ponudbo knjižnično-informacijskih storitev.

Objavljena in izvedena dela

Turk N, Oberč B, Rožič A. E-zdravstvena pismenost. Referat na strokovnem srečanju MI-2007; 2007 12.-14. april; Zreče. E-Zdravje po meri človeka.

Informativne zloženke, ki jih je izdala CMK: Knjižnični red, Pogoji uporabe E virov, Servis Subito, Katalog CMK, Biomedicinske baze, Medline Plus, Pubmed, Pogosta vprašanja, E-knjige, E-Revije, Izobraževalni

tečajji, Access Medicine, MD Consult, Meknjžnična izposoja, Loansome Doc, Zgoščenke v CMK, EBM – Znanstveno utemeljena medicina, Ovid Gateway, Cenik CMK.

Učbeniki Medicinske fakultete v Ljubljani: Stalna razstava na dekanatu MF.

Predstojnica CMK

mag. Anamarija Rožić, dr.med.